

Jornada sobre la successió familiar i empresarial. Perspectiva i interessos (econòmics i assistencials) d'aquells que transmeten el seu patrimoni (24 d'octubre 2025, Cambra de Comerç Lleida)

Marta Gómez Llorens
Registradora de la Propietat de Lleida

En primer lloc vull donar les gràcies en nom del deganat de registradors de Catalunya per invitar-nos a participar en aquesta jornada.

La meva exposició es centrarà en les principals formes de transmissió de l'empresa, especialment aquelles que ens permetran seguir obtenint un benefici econòmic que pugui complementar els nostres ingressos una vegada ens deslliguem del negoci.

Cal dir que aquestes formes de transmissió són aplicables a tot tipus d'empresa, independentment que sigui familiar o no. No obstant, les particularitats emocionals que envolten la situació de l'empresa familiar afecten lògicament a la forma en que es produeix aquesta transmissió.

Per començar, hauriem de dir que l'empresa familiar és una figura que no té una definició legal, el seu concepte es configura a través de bàsicament quatre elements:

1.- És una empresa, independentment de la forma jurídica de la mateixa, pot ser una societat civil o mercantil, com una srl, sa, societat comanditaria per accions, societat professional,... qualsevol varietat societària i també un empresari individual.

2.- En segon lloc , la propietat ha de pertànyer a una família, no s'estableix un percentatge mínim de participació familiar, ni tampoc es delimita el que entenem com a família, el que si sembla necessari és que la participació de la família en l'empresa ha de suposar un percentatge de propietat o titularitat del capital que li atribueixi el control de la mateixa.

3.- Un tercer element seria que la família ha de governar l'empresa, cosa que no suposa que la família dirigeixi directament el negoci, la gestió directa pot correspondre a tercers, l'important és que la família en tingui el govern estratègic i el control.

4.- Finalment, i el més important, és la voluntat de permanència més enllà de la vida activa del fundador i dels actuals titulars. La idea de continuïtat és la màxima que caracteritza i atribueix l'especial sentit del concepte d'empresa familiar, la voluntat i el desig dels membres de la família de mantenir-la com un llegat per a transmetre de generació en generació.

En definitiva, la definició legal d'empresa familiar no la trobarem a cap norma de dret civil o mercantil, l'empresa familiar respon a una estructura tan complexa i variada que inclús a la pràctica resultaria contraproductiu imposar-ne una definició legal única, doncs només serviria per abocar, injusta e innecessàriament a moltes empreses formades per familiars a no assolir aquesta connotació i per tant, no incloure-la dins el seu concepte, i, a la vegada excloure-li la possibilitat de gaudir dels beneficis contemplats per la mateixa.

Perque és tan important arreglar la transmissió de l'empresa familiar:

Quan parlem d' empresa familiar hem de conjugar els conceptes d'empresa, propietat i família. I aquests tres factors poden ésser un focus de controvèrsies i disputes per diferents motius, l'entrada de nous membres de la família a l'empresa, sobre tot quan no

están especialment qualificats i/o interessats en participar en el negoci familiar, la diversitat de valors familiars quan a l'empresa participen més estirps familiars, cosa que dificultarà una visió compartida del negoci familiar, i altres factors similars, que poden generar controvèrsies que suposin no només una ruptura empresarial sinó, el que es pitjor, una ruptura familiar.

Aquests focus de controvèrsia posaran en perill constant la continuïtat de l'empresa i les relacions familiars, i donada la vocació de continuïtat de la mateixa, resulta fonamental dissenyar una planificació societaria i successòria que reguli els aspectes societaris relacionats amb el govern i direcció del negoci.

((Aquesta planificació societaria s'articula a partir de dos documents:

Els Estatuts socials i el protocol familiar.

Els estatuts socials s'imposen obligatoriamente a qualsevol empresa, familiar o no, aquests condicionen que l'empresa es constitueixi vàlida i eficaçment quan s'incorporen a l'escriptura pública de constitució i s'inscriuen al Registre Mercantil, a través d'ells es s'articula una regulació de base i general pel funcionament corporatiu de les societats de capital i particularment l'organització de la societat, els drets dels accionistes i socis i les relacions amb terceres persones. Els pactes estatutaris tenen una regulació mínima prevista a l'article 23 de la Llei de Societats de Capital, sens perjudici que al seu contingut bàsic i puguem incorporar voluntariamente altres pactes de conformitat amb el principi d'autonomia de la voluntat reconegut a l'article 28 de la mateixa llei.

Les seves principals característiques són:

- 1.- Obligatorietat legal
- 2.- Contingut mínim obligatori
- 3.- Elevació a públic, incorporant-se a l'escriptura de constitució, i en cas d'alteració del contingut poden també modificar-se i elevar-se a públic.

4.-Inscribibles al RM

5.-Eficacia absoluta i erga omnes, doncs la inscripció al RM els dota d'una eficàcia absoluta, tant ad intra(entre els socis) com ad extra i erga omnes(devant de tercers que es relacionin amb l'empresa), de manera que el seu contingut serà oposable envers la societat.

6.-Tenen una vocació estable i permanet

7.- força jurídica però no caràcter normatiu, es a dir, són executables sense necessitar un altre instrument que els hi doni força jurídica

8.-Només aplicables a les societats de capital

Moltes empreses familiars articulen aquesta planificació societaria a través del protocol familiar, és una figura prevista específica i exclusivament per a les empreses familiars, per tal de garantir que assoleixin el propòsit de continuïtat. No necessàriament totes les empreses familiars han de tenir aquest protocol, és un instrument absolutament voluntari

(Aquest instrument té una major llibertat i flexibilitat jurídica que els EE.) L'única norma que els regula és el Reial Decret Legislatiu 171/2007, i només ho fa a efectes de publicitat, per tant el contingut i la forma del protocol familiar es regeix per l'autonomia de la voluntat de les parts de conformitat amb l'article 1255 CC.

En aquest sentit, l'article 2 del RDL del 2007 el defineix com a "conjunt de pactes que suscriuen els socis entre si i amb tercers amb els que tenen vincles familiars que afecten a una societat no cotitzada, en la que tinguin un interès comú per aconseguir un model de comunicació i consens en la presa de decisions per regular les relacions entre família, propietat i empresa que afectin a l'entitat.

(Les seves característiques principals envers els estatuts són:

1.- Són voluntaris

2.-Contingut diver i heterogenia, pactes amb diversa força, aquí la llei no en regula un contingut mínim obligatori, sinó que cada

entitat pot decidir quins pactes incloure i el contingut d'aquests. Per tant, a la pràctica els protocols familiars són molt diferents, encara que segons la seva naturalesa els solem classificar:

- pactes de ralació que regules les relacions dels socis entre si i d'aquests amb la societat.

- pactes pels quals els socis atribuyesen una serie de ventatges devant la societat

- pactes que organitzen el funcionament de la societat.

Aquesta classificació ens permet identificar la força de cada pacte entre pactes amb força moral i pactes amb força legal. Els primers noo generen obligacions ni vincules jurídicamente a les parts, els complim xk ens sentim moralmente obligats.

3.-És un document essencialment privat, no estem obligats a elevar-los a públic com és el cas dels EE, i podem decidir si ho fem o no, i no necessariament en bloc, és a dir podem elevar a públic alguns pactes i mantenir reservats altres. Moltes empreses familiars són receloses a que els tercers puguin coneixer al detall com funciona l'entitat i per això tinguin uns Estatits-tipus i regulin la resta del seu funcionament i organització a través del protocol familiar.

4.-És un document revisable i periòdic, els protocols contenen una regulación més àmplia i més específica que els propis Estatuts, a més sol ésser un document viu, un document obert i revisable per adaptar-lo continuament a les noves circumstàncies familiars i empresarials.

5.- Existeix no només per a societats de capital, sinó també es pot suscriure per societats civils o empresaris individuals. El que necessitem és la vocació de permanència.

6.-Té carácter normatiu però sense força jurídica, per tant no és executable per si mateix.

7.- Existeix la possibilitat de publicar-ne els pactes legals.

8.- Publicitat)

L'elaboració del protocol familiar implica planificar l'empresa des de dos punts de vista:
-SOCIETARI.- són els pactes relacionats amb l'organització, direcció i funcionament de l'empresa
-SUCCESSORI- pacte encaminats a incentivar i fomentar el relleu generacional i la continuïtat de l'empresa al llarg del temps, generació rere generació.

Ens centrarem en aquest segon aspecte del protocol. Però com he dit no totes les empreses familiars tenen protocol i els vehicles de transmissió de la titularitat de l'empresa són els mateixos, amb protocol o no, l'únic que canvia, com anirem veient, és si puc obligar al soci a utilitzar una u altra forma de transmissió en el cas que s'hagi previst al protocol familiar.

Per aconseguir el relleu generacional el soci té tres opcions:

- 1.- posposar fins la seva defunció, ordenant la successió en el seu testament;
- 2.- realitzar-ho en vida però de forma gradual, per anar incorporant al sucador poc a poc.
- 3.- fer-ho en vida i de cop.

Les tres opcions són igual d'utilitzades, cada empresari es decanta per alguna d'elles segons els seus propis interessos o interessos de l'empresa.

Passem a analitzar-les:

En el cas de la primera opció, tindriem la transmissió mortis causa que s'articula a través del testament. El testament és un acte unilateral i personalíssim on el testador decideix el destí mortis causa del seu patrimoni. Pot designar un o varios hereus o llegataris que rebin la seva participació en l'empresa després de la

seva mort i en la forma i percentatge que el testador designi lliurement. Independentment que pugui incloure altres clàusules.

Quan aquest soci té un únic fill o hereu, la qüestió no serà problemàtica, xk amb testament o sense en principi aquest fill serà l'hereu, no obstant, quan el soci té dos o més fills i no tots es dediquen al negoci familiar o no tenen intenció de fer-ho, comença a surgir la preocupació sobre el relleu generacional per tal que garanteixi la continuïtat de l'empresa.

Així doncs, l'empresari, com tot particular, pot fer testament lliurement, però ens podriem plantejar, en el cas que l'empresa tingui protocol familiar, si en aquest protocol es pot incloure la clàusula per la qual els socis hagin d'otorgar testament, i a més ho hagin de fer en un sentit determinat.

La resposta es afirmativa, efectivament, dins el protocol podriem preveure una clàusula per la que el soci s'obligui a otorgar testament on prevegui una partició patrimonial via institució d'hereu o llegat en el que adjudiqui la titularitat de les accions o participacions a una fill/familiar determinat, i a més, el protocol podria exigir presentar aquest testament a l'empresa per tal de verificar el compliment del pacte. Inclús ho podria fer sota l'amenaça d'establir les conseqüències o sancions davant el seu incompliment(per exemple, exclusió del soci).

No obstant, un pacte que ens obliga a testar en un sentit determinat no està exempt de crítica, un pacte que imposa com testar és un pacte que entra dins una matèria legalment indisponible i pot portar a la nul·litat del testament. Estem imposant l'obligació otorgar testament i les conseqüències de no fer-ho o fer-ho de forma diferent, la qual cosa es totalment contraria als principis del nostre ordenament jurídic.

Per tant, si volguéssim incloure un pacte en aquest sentit dins d'un protocol familiar ens exigiria que només constés com a **COMPROMÍS** del soci , com una obligació moral que ha de respectar pel bé de l'empresa, però en cap moment seria

sancionable apartar-se d'aquest compromís. Només pot preveure al protocol com una recomanació.

Així doncs, el testament no serà la via més idònea per aconseguir el relleu generacional a través del protocol familiar. Hem vist que al marge del protocol no tindrem obstacles en otorgar testament, però si que ens podem fer una altra pregunta. El testament és l'instrument més idoni per transmetre l'empresa?.

La resposta dependrà de cada persona, cada empresa i les seves circumstàncies , però té certs inconvenients com a vehicle transmissor de l'empresa.

Amb el testament estic diferint el traspàs de la condició de soci, la titularitat de la meva participació tant econòmica com política en l'empresa a després de la meva mort. Els inconvenients es manifesten tant a nivell del testador com dels seus successors. Envers el testador, com a soci de l'empresa, esperar a la seva mort per la transmissió dilata en el temps el relleu generacional, i mentre van passant els anys em vaig fent gran, hem de tenir en compte que les seves facultats intel·lectuals poden minvar pel transcurs del temps, cosa que podria posar en perill la presa de decisions empresarials que exigeixin la participació de la seva part del capital social, la falta de capacitat podria impedir el correcte funcionament i gestió de l'empresa.

Pel que fa als meus successors també té inconvenients, no només econòmics que vindrien lligats amb aquesta possible disfunció en el control del negoci que podria minorar la intervenció de l'entitat en el tràfic jurídic, sinó també emocionals. El fet que el meu ascendent retrasi la meva participació plena a l'empresa pot desmotivar els meus interessos i implicació en el negoci, inclús podria anar més enllà pensant que el meu pare no em considera

apte, el que suposaria una important pèrdua de confiança en un mateix i en la propia empresa.

I com a colofó, no puc oblidar el caràcter essencialment revocable del testament, de manera que l'ascendent sempre pot canviar d'opinió i modificar la designación d'aquell dels membres de la família que assumirà la titularitat del negoci. Això dona més incertesa als possibles successors. Però per un altre costat, i des del punt de vista del testador, precisament aquesta revocabilitat li dona més llibertat de moviments. Pensem en el cas en que atribueixo les meves accions o participacions a aquell dels meus fills que continua amb el negoci, però un temps després aquest fill decideix emprendre un projecte professional diferent i es vol apartar de l'empresa, llavors podria otorgar un nou testament amb la designación d'un altre sucesor empresarial, deixant sense efecte el primerament otorgat. La revocabilitat em permet adaptar-me a les noves necessitats.

Per tot plegat, entenc que retrassar aquest relleu generacional a després de la mort del soci no sempre pot ser una solució addient, però com ja he dit depen sempre de les circumstàncies propies de cada cas.

Pel que fa a la publicitat, al coneixement per tercers del contingut del testament, la resposta és negativa, el testament és secret. L'única publicitat admesa és la relativa a l'existència del protocol familiar on podrien constar les clàusules relatives a les recomanacions de testar en un determinat sentit.

La publicitat d'aquest protocol s'articula amb el seu accés al RM, que pot tenir lloc a partir de 4 vies diferents:

1.- Inserció del contingut del protocol a la pàgina web de l'entitat, sempre i quan el domini estigui inscrit al RM.

2.- Menció al RM de que l'entitat ha otorgat un protocol familiar. En el cas que aquest protocol estés publicat a la web, s'indicarà el domini on trobar-lo, i si no fòs el cas però s'hagués elevat a EP inclourem les dades identificadores del document públic. A la

pràctica, aquesta menció la fem constar per nota marginal juntament amb la primera inscripció de la fulla oberta a la societat.

3.- Una tercera opció és depositar-lo al RM, per mitjà d'una escriptura d'aprobació o modificació d'acords socials a la que s'inclouran totes aquelles clàusules que siguin inscribibles, que no necessàriament són totes les que conformen el protocol, sino que depén de la seva naturalesa. Ara bé, aquest dipòsit només és possible si es fa amb els comptes anuals d'aquell exercici.

4.- En últim lloc també tenim la possibilitat d'inscriure el protocol al RM. En aquest cas, les clàusules del protocol que volem inscriure, s'incorporaran als EE i d'aquesta manera a l'escriptura pública on hi constin.

Vist el testament, passem a una altra opció per aconseguir el relleu generacional, són els pactes successoris. La seva incorporació al protocol familiar és també voluntària. Al igual que el testament el protocol ens pot recomanar però no obligar a atorgar-los.

Al marge que tinguem o no protocol els pactes, al igual que el testament, es poden fer lliurement.

Només dir que el pacte és una disposició mortis causa però que ja produeix efectes intervius.

Es tracta també d'una atribució que ha de constar en escriptura pública i que quan recau sobre béns immobles s'ha d'inscriure al RP.

M'agradaria aportar un exemple de l'efectivitat del pacte successori com a mitjà de successió en l'empresa familiar.

En trobem bons exemples en el cas de les explotacions agràries.

El titular de l'explotació pot otorgar el pacte successori amb el fill que estigui continuant o tingui la intenció de continuar en el negoci.

A través del pacte successori i donada la seva irrevocabilitat, excepte conjuntament, el fill ja sap que té garantida la successió en el negoci, i a més a efectes de titularitats, quan l'explotació recau sobre finques el nom d'aquest "hereu" (ho expreso entre cometes, no és un hereu propiament dit, només ho expreso així xk m'entenguin) ja consta al propi Registre de la Propietat. De manera que les finques que constitueixen l'explotació agrària, se les pot sentir seves, sense que el pare tampoc les hagi perdut, doncs segueix essent el titular del domini.

Aquests tipus de pactes són molt interessants, no només des del punt de vista emocional com hem vist, sinó també des del punt de vista econòmic.

Pensem en el supòsit que el fill que porta el negoci vol fer algun tipus d'inversió en l'explotació. Amb el pacte successori ho pot fer amb la tranquil·litat de saber que després, a la mort del seu pare, aquelles finques seran seves i que per tant no està invertint en l'aspiració d'un patrimoni futur i incert, està invertint en algo que ja pot considerar com a propi.

Però aquesta situació pot anar encara més enllà, i convertir-se en absolutament indispensable per la continuïtat del negoci.

Perquè ho dic? Pensem en el cas de que la inversió de la que parlem ha de ser financada per un tercer. Per exemple, sobre l'explotació agrícola vull construir unes granges i necessito finançament extern, amb una entitat financera, que em deixi diners per la construcció, i que molt probablement pot anar acompanyat de la constitució d'una hipoteca sobre les finques en garantia de la devolució del capital.

L'entitat no concedirà el crèdit/prèstec si no sóc titular del domini de les finques, ho necessita com a garantia. Sense el pacte

successori l'inversió seria impossible, xk el pare, titular de les finques es probablement massa gran d'edat xk l'entitat li concedeixi financió a mig/llarg termini, difícilment superaria el control de riscos de l'entitat. Pel que fa al fill, no és propietari de les finques, per tant, no les pot oferir com a garantia i llavors estaria construint unes granges sobre un terreny que no es de la seva titularitat. A través del pacte successori diguem, encara que amb tècnica jurídica no seria exactament així, que els dos som titulars, i amb el consentiment dels dos i garantit sobre les finques sen s pot concedir el finançament desitjat.

L'inscripció del pacte quan recau sobre béns immobles al Rp és necessària per garantir la publicitat davant tercers, el coneixement d'aquella titularitat.

Un altra aventatja del pacte successori es que davant de la mort de l' ascendent es pot otorgar escriptura pública d'execució del pacte successori acompanyada del corresponent certificat de defunció, de manera que es produirà registralment el canvi de nom sobre les finques sense necessitat d'haver otorgat una escriptura pública d'acceptació d'herència.

En el cas que el pacte successori recaigui sobre accions o participacions socials seria convenient fer-lo constar al llibre registre de socis.

Pel que fa a la seva inscripció al RM i donat que en el registre no consten la titularitat de les accions o participacions, només podria accedir en el cas que el pacte formés part d'un protocol familiar, i en aquest sentit li podriem donar la publicitat que em vist abans respecte la constància registral del protocol.

Vistes dos formes de transmissió mortis causa de l'empresa, entrem a les formes de transmissió de l'empresa inter vius. Aquestes, són bàsicament dues, la compraventa i la donació.

Descartarem l'estudi de la compraventa, xk per essència la compraventa exigeix un preu a canvi de l'objecte o dret a

entregar, i en el cas de l'empresa familiar estem parlant de transmissions familiars en les que no intervé, en principi, la motivació de rebre aquest preu. La motivació de la contraprestació. Per això en descartaré el seu estudi, difícilment un pare obliga al fill a passar per una compraventa de la seva posició en l'empresa.

Només vull apuntar que en cas de produir-se aquesta compraventa seria indubtablement l' instrument de liquidació patrimonial per excel·lència, a través de la venda rebria una compensació, ingresaria uns diners, que puc destinar a cobrir les meves necessitats o completar els meus ingressos després de la jubilació.

L'altra figura de transmissió interviu, aquest cop gratuïta, és la donació.

Pel que fa a la donació i en relació al protocol familiar, hem de pensar que si la incloem com a pacte pel qual s'obligui al soci a donar les seves participacions, ens trobarem amb el mateix problema que hem vist al testament. Són matèries indisponibles i per la seva naturalesa no podem obligar a ningú fer una donació. En tot cas podria ser una recomanació, i per tant la seva validessa seria única i exclusivament moral, no podem imposar, només recomanar.

Fora del pacte en protocol, lògicament es pot fer una donació lliurement.

Quan parlem de donació de participacions socials no hem de pensar que l'empresari simplement dona la plena propietat de les seves participacions al fill per a que aquest assumeixi el càrrec de soci que el pare deixa vacant, procedint així a la retirada de l'empresa i a materialitzar el relleu generacional, ja que la complexitat de la donació va més enllà, i juntament amb la complexitat de l'empresa familiar i els diferents escenaris que es poden plantejar a la pràctica, fan precisament que la donació

s'utilitzi de forma versàtil per adaptar-la als interessos i necessitats de l'empresari.

D'aquesta manera, l'interés de l'empresari marcarà el tipus de donació, i en funció de la mateixa el tipus de relleu generacional.

En destaquem quatre fòrmules:

- Donació de la plena propietat
- Donació de la nua propietat
- Donació de l'usdefruit
- I a més donació sotmesa a condició suspensiva o resolutoria, o mitjançant la imposició d'una obligació.

Passem a veure-les;

DONACIÓ DE PLENA PROPIETAT SUBJECTA A CONDICIÓN O OBLIGACIÓ

En aquest escenari l'empresari donant, dona al seu fill donatari la plena propietat de les seves participacions, però li imposa una condició u obligació de la que dependrà l'efectivitat, validessa o revocació de la donació.

Tenim la donació **suspensiva**, com el seu nom indica, la donació es produeix , però la seva efectivitat, l'adquisició de la titularitat de les participacions pel donatari, queda suspesa fins que el donatari compleixi la condició imposada. En el moment en que la compleixi, la donació quedarà perfeccionada i desplegarà tots els seus efectes, però mentre no es compleixi la titularitat de les participacions la mantindrà el soci donant, per la qual cosa si no es compleix la condició seria com si la donació no hagués existit mai. Així doncs la titularitat de les participacions no hauria canviat.

Aquesta donació la podem utilitzar quan el pare té la intenció de donar les participacions socials al seu fill per a que es produeixi el relleu generacional, però el fill encara no té la suficient formació per exercir el càrrec que adquiriria amb la donació. Així el pare

pot condicionar la donació a que en un plaç raonable de temps el seu fill obtingui un MBA, per exemple. D'aquesta forma el relleu generacional està assegurat, encara que no es materialitzarà fins que el fill compleixi la condició(per exemple acabar el màster amb dos anys), i mentrestant, el pare donant manté la condició de soci i exercita els drets inherents a la mateixa, sense que aquesta donació estigui de cap manera afectant al devenir de la societat.

La donació **resolutoria**, en aquest cas la donació si es fa efectiva i es perfecciona en el moment en que es realitza, i, per tant, el fill donatari adquireix la condició de soci i els drets inherents a la mateixa, i amb ella la titularitat de les participacions, però se li imposa una condició per poder mantenir aquesta situació. En aquests casos la condició actua de forma negativa, en comparació amb la condició suspensiva, de manera que si es compleix la condició es resoldrà o revocarà la donació i així es perdrà la titularitat que retornarà al patrimoni del donant.

Pensem en el cas en que el soci vol fer el relleu generacional, però també assegurar-se que el fill no transmetrà la titularitat de les participacions, especialment a tercers aliens a la família. Per la qual cosa puc fer la donació amb la condició que no transmeti la titularitat de les participacions durant un període prolongat de temps, per exemple deu anys, inclús es podria matitzar si la limitació de la transmissió és absoluta o només respecte tercers que no siguin de la família. En qualsevol cas, si la condició es compleix i el fill transmet, ens trobem amb la revocació o resolució de la donació de manera que la titularitat de les participacions socials tornarà automàticament al donant.

La donación **modal**. En aquest supòsit la donació també es perfecciona i es fa efectiva des de el primer moment, i encara que el donatari adquireix la titularitat de les participacions socials i la condició de soci amb els seus drets inherents, haurà de complir l'obligació imposada pel donant per a mantenir la seva titularitat. Pel que veiem és una figura intermitja entre les dues donacions condicionals, doncs té punts en comú amb cada una d'elles.

Respecte de la resolutoria perquè es perfecciona ab initio i respecte de la suspensiva perquè es necessari complir la condició u obligació per mantenir la titularitat.

L'incompliment de l'obligació suposarà la revocació de la donació.

A l'empresa familiar s'utilitza aquest tipus de donació per obligar a un fill, el donatari, a mantenir i dirigir l'empresa durant un període determinat de temps(per exemple deu anys) sense transmetre a tercers, en cas contrari li puc revocar la donació. És molt semblant a la donació sota condició resolutoria.

DONACIÓ DE NUA PROPIETAT CONSERVANT L'USDEFRUIT.

Aquest tipus de donació, essent un instrument de liquidació patrimonial, es produeix quan l'empresari vol transmetre al seu fill la totalitat de les seves participacions socials, però sense perdre el dret a rebre els dividends derivats de l'empresa, és a dir, els drets econòmics que li atribueix la condició de soci.

La figura està admesa a l'article 127 de la Llei de Societats de Capital” En cas d'usdefruit sobre accions o participacions socials, la qualitat de soci resideix en el nu propietari, però l'usufructuari tindrà dret en tot cas als dividends acordats per la societat durant la vigència de l'usdefruit.”

La titularitat de les participacions i condició de soci recaurà en el fill donatari, que podrà exercir tots els drets polítics inherents a la seva condició. Mentre que el pare, que deixa de ser soci, rebrà els drets econòmics vinculats a la condició.

Una vegada mort l'usufructuari s'extingirà automàticament l'usdefruit i el nu propietari consolidarà el ple domini, de manera que passarà a rebre els drets econòmics a més dels polítics que ja ostentava.

Aquesta fórmula garanteix el relleu generacional, inclús serveix com a incentiu per anticipar-lo, a la vegada que l'empresari

seguéix connectat a l'empresa i es pot sustentar económicament a partir del negoci sense necessitat de treballar-hi.

DONACIÓ D'USDEFUIT CONSERVANT LA NUA PROPIETAT

Aquest és un supòsit exactament contrari al que veiem abans. Aquí el soci té la intenció de mantenir els drets polítics, de manera que seguirà participant en el òrgans de control i gestió de la societat, però no rebrà cap tipus de compensació econòmica derivada de la condició de soci, doncs aquesta compensació anirà a parar al seu fill.

En aquest cas no s'acaba de complir de forma tan clara el relleu generacional.

DONACIÓ DE NUA PROPIETAT AMB RESERVA D'USDEFUIT

En aquest cas, l'empresari no només vol conservar el dret a percebre dividends, sinó que a més vol mantenir i seguir exercint el control i la gestió de la societat com si continués essent soci. És una figura especial, perquè la condició de soci se li atribueix al fill donatari, però el donant conserva tots els drets que s'associen a aquella qualitat.

Aquesta dualitat d'interessos del soci podria semblar contradictòria, però té sentit en aquells casos en que el soci preten amb aquesta donació que el seu fill accedeixi a l'accionariat de l'empresa familiar per aprendre-ne el dia a dia i com gestionar-la en el futur, quan realment adquireixi la condició de soci.

No obstant, ja em vist que la donació de la nua propietat atorga la condició de soci i els seus drets polítics, mentre que l'usdefruit atribueix els drets econòmics, de manera que ens podriem preguntar si es possible donar la condició de soci però sense cap dels drets inherents a aquesta qualitat.

En definitiva si dono les participacions sense cap dret del soci estaria buidant de contingut l'objecte de la donació, inclús ens podem preguntar si la donació és vàlida, perquè en realitat no estic donant res.

En aquest punt, hem de considerar que l'objecte de la donació serà la titularitat de les participacions socials i per tant és vàlida, tant si té reconeguts en aquest moment tots, alguns o cap dels drets del soci, ja que estic donant la titularitat sotmesa a la condició futura d'adquirir la qualitat plena de soci.

Com ho puc instrumentar?

Donant la nua propietat de les participacions al meu fill, conservant-ne l'usdefruit que m'otorga per dret propi els drets econòmics del soci. Fins aquí, el fill, com nu propietari, adquireix la condició de soci i els seus drets polítics, i per tal que el donant pugui exercir aquests drets polítics hauriem d'establir un mode a la donació de la nua propietat. D'aquesta manera a l'escriptura de donació inclourem una clàusula en virtut de la qual el fill només podrà mantenir la titularitat de les participacions socials donades si es compromet a exercir els drets polítics seguint les instruccions del donant.

D'aquesta manera el fill adquireix la condició de soci, ja que és indivisible de l'adquisició de la titularitat de les participacions socials, però per mantenir la titularitat i el càrrec, haurà d'exercir els drets polítics conforme a la voluntat del donant, de manera que jo com a donant, encara que no puc considerar propis aquests drets polítics, a diferència dels econòmics que tinc com a titular de l'usdefruit, a la pràctica seran meus perquè s'haurà de respectar la meua voluntat, que a més pot no ser la mateixa que la del meu fill donatari.

En el cas que el fill donatari exerceixi algun dret polític contravenint la voluntat del pare, aquest pare pot revocar automàticament la donació modal i recobrar la titularitat de les participacions. Deixant-la per tant sense efecte.

Aquestes Quatre figures que hem vist són els principals modes de transmissió de l'empresa.

Gràcies